

# Socijalno osiguranje:

Informacije za strane državljane o boravku u Švajcarskoj i povratku u svoju zemlju



# Sadržaj

## Šta je namera ove brošure?

### **A** Važne informacije o socijalnim osiguranjima (penzijama)

- 1 Kako je organizovano švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje? .....4
- 2 Najvažnije o starosnoj, invalidskoj i porodičnoj penziji (AHV/IV - AVS/AI).....5
- 3 Najvažnije o penzionom osiguranju rada (2. stub osiguranja) .....7
- 4 Šta se dešava kod promene radnog mesta? .....8
- 5 Šta rade lica koja žive u Švajcarskoj, a koja nisu u radnom odnosu ili u starosnoj penziji? .....9
- 6 Koja dokumenta i materijal moraju da se sačuvaju? .....10

### **B** Šta se radi pre definitivnog napuštanja Švajcarske i koja prava ima osiguranik?

- 7 Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI) .....12
- 7a Kada je Ugovor o socijalnom osiguranju sklopljen .....13
- 7b Kada ugovor o socijalnom osiguranju nije sklopljen .....14
- 8 Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja).....16
- 8a Kako se pri napuštanju Švajcarske zahteva isplata ušteđenog ličnog kapitala iz 2. stuba osiguranja? .....16
- 8b Kako se nakon napuštanja Švajcarske zahteva isplata ličnog ušteđenog kapitala iz 2. stuba osiguranja? .....17
- 8c Šta se događa s ušteđenim kapitalom koji radnik nije podigao prilikom napuštanja Švajcarske? .....17
- 9 Primanje penzije iz osiguranja za invalide .....18
- 10 Obračun sigurnosnog računa (SiRück-compte sûretés) .....18

### **C** Prava lica koja više ne stanuju u Švajcarskoj

- 11 Prava u odnosu na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV - AVS/AI) .....19
- 12 Zahtevi iz Penzionog osiguranje rada (2. stub osiguranja) .....20

**Mogući zahtevi prilikom i nakon napuštanja Švajcarske** .....22

**Važne adrese** .....24

**Rečnik** .....25

## Šta je namera ove brošure?

Ova brošura ukazuje na glavne karakteristike švajcarske starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV - AVS/AI, 1. stub osiguranja), kao i penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja). Osim toga ona želi da u tim oblastima osiguranja pruži praktična uputstva za pripremu definitivnog napuštanja Švajcarske.

## Kome je ova brošura namenjena?

Brošura je namenjena stranim državljanima koji žive ili su živeli ili radili u Švajcarskoj, i to:

- licima s dozvolom boravka (B ili C);
- podnosiocima zahteva za azil, licima s privremenim boravkom u Švajcarskoj ili licima kojima je potrebna zaštita (dozvole N, F ili S);
- priznatim izbeglicama ili licima bez državljanstva;
- licima bez regulisanog boravka, ako su u radnom odnosu.

## Ova brošura se ne odnosi na:

- državljane članica EU-ili EFTA- država<sup>1</sup>, i
- priznate izbeglice i osobe bez državljanstva, koje se sele u jednu EU- ili EFTA-državu<sup>2</sup>.

Naravno da ova brošura ne može da objasni svaki pojedinačan slučaj. Veliki deo je pojednostavljeno objašnjen. Za specijalna pitanja postoje formulari s uputstvima koje možete da dobijete kod **kompensazione kase** ili da ih pronađete na Internetu. Osim toga, na raspolaganju Vam stoje biroi koji nude stručne usluge. Adrese se nalaze na kraju ove brošure.

Nazivi koji su obeleženi znakom   bliže su objašnjeni u rečniku na kraju brošure.

<sup>1</sup> Za njih važi Ugovor o slobodnom izboru mesta stanovanja državljana EU država ili EFTA-dogovor. Uporedi informativne formulare «Socijalna sigurnost u Švajcarskoj, Informacije za švajcarske državljane ili državljane EU država koji žive u Švajcarskoj» (Soziale Sicherheit in der Schweiz, Informationen für Staatsangehörige der Schweiz oder der EG in der Schweiz – La sécurité sociale en Suisse, Informations destinées aux ressortissants suisses et aux résidents de la CE en Suisse) ili «Socijalna sigurnost u Švajcarskoj i u EU, Informacije za švajcarske državljane ili državljane EU u jednoj od EU-država» (Soziale Sicherheit in der Schweiz und in der EG, Informationen für Staatsangehörige der Schweiz oder der EG in einem EG-Staat – La sécurité sociale en Suisse et dans la CE, Informations destinées aux ressortissants de la Suisse ou d'un Etat membre de la CE, dans la CE) koje je izdao Informativni biro AHV/IV – AVS/AI, a mogu se dobiti kod kompensazione kase, Ministarstva za socijalno osiguranje ili na Internetu pod [www.ahv.ch](http://www.ahv.ch).

<sup>2</sup> Uporedi primedbu ispod teksta 1.

## Važne informacije o socijalnim osiguranjima (penzijama)

### Kako je organizovano švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje?



Švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje se sastoji od dva dela:

- **AHV/IV - AVS/AI (1. stub osiguranja)** je osnovno osiguranje koje se primenjuje za sva lica koje žive ili rade u Švajcarskoj.
- **Penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja)** je dopunsko osiguranje u preduzećima i firmama i obavezno je za lica u radnom odnosu u Švajcarskoj koja zarađuju najmanje šfr. 19'350.– godišnje (stanje od 1.1.2005g.).

Moguće je da je lice istovremeno osigurano kod oba osiguranja. U tom slučaju postoji pravo na **isplatu** penzije od oba osiguranja.

Obavezna su oba stuba osiguranja, t.j. AHV/IV - AVS/AI osiguranje i Penzione osiguranje rada. Ona predviđaju novčanu isplatu u sledećim slučajevima:

- kad korisnik dostigne određeno starosno doba (starosna penzija),
- ako korisnik postane **invalid** (invalidska penzija),
- u slučaju smrti bračnog para ili jednog od roditelja (**porodična** penzija).

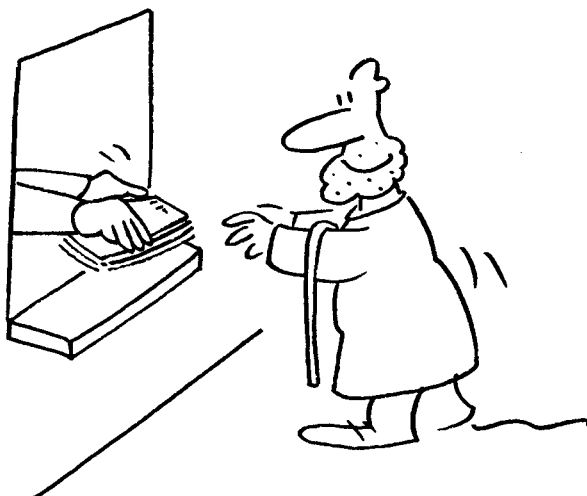


Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI) kao i penziono osiguranje rada su različito regulisana i za njih su zadužene različite institucije:

- za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV - AVS/AI) su zadužene **kompensacione kase**.
- za penziono osiguranje rada su zaduženi **penzioni fondovi** (na primer penzione kase), koje su vrlo različito organizovane. Svaki poslodavac je obavezan da se priključi jednom od registrovanih penzionih fondova.

## Najvažnije o starosnoj, invalidskoj i porodičnoj penziji (AHV/IV - AVS/AI)

2



### Šta znači biti osiguran?

Lice koje ima starosno, invalidsko i porodično penziono osiguranje (AHV/IV - AVS/AI) ima prava i obaveze. Najvažnija obaveza se sastoji od plaćanja novčanog doprinosa za osiguranje. Iz toga proizlazi pravo na **isplate**, na primer pravo na starosnu **penziju** ili invalidsku penziju. U slučaju smrti porodica osiguranika prima **porodičnu** penziju.



### Ko je osiguran?

Osigurane su sve osobe koje žive i rade u Švajcarskoj, kao i deca.

Za lica na koja se odnosi Zakon o azilu, pravo na osiguranje se stiče šest meseci nakon podnošenja zahteva za azil, odnosno od dana kada lice stupi u radni odnos, ako je taj rok kraći.

Osigurana lica imaju pravo na osiguraničku karticu. Kartica je sive boje i izdaje je kompenzaciona kasa. Na kartici je naznačen lični osiguranički broj. Taj broj mora da se navede u svim pismima upućenim kompenzacionoj kasi. Brojevi u kockicama na kartici označavaju kompenzacionu kasu poslodavaca, koja vodi ili je vodila lični račun zaposlenog lica.

### **Kako se vrše uplate za osiguranje?**

Sva lica u radnom odnosu moraju od 1. januara u godini kada navršavaju 17. godinu da plaćaju doprinos penzionom fondu. Lica koja nisu u radnom odnosu plaćaju doprinose od 1. januara u godini kada napune 20. godinu. U svakom slučaju doprinosi se uplaćuju do navršene penzione sferosti, koje je za žene 64 godine, a za muškarce 65 godina; (stanje od 1.1.2005 g.).

Za lica u radnom odnosu doprinosi se dele između radnika i poslodavca. Poslodavac preuzima plaćanje polovine doprinosa. Radniku se odbija pola doprinosa direktno od plate i uplaćuje s poslodavčevim delom kod kompenzacione kase.

Lica koja nisu u radnom odnosu i privatnici dužni su da uplatite pun iznos ili minimalno utvrđenu sumu od šfr. 425 godišnje (stanje od 1.1.2005 g.). Opština uplaćuje minimalan prilog za primaoce socijalne pomoći.

Kompenzaciona kasa vodi brigu o uplaćenim prilogima na ličnim računima.

Ako niste u radnom odnosu ili ako ne primате socijalnu pomoć, morate se sami prijaviti kod kompenzacione kase Vašeg kantona. Kompenzacione kase nisu same od sebe, automatski, aktivne. Adrese možete da pronađete na zadnjoj strani telefonskog imenika. Ako ne plaćate prilog za Penziono osiguranje, to može kasnije dovesti do smanjenja visine isplata (na primer penzije).

### **Koliko lica u radnom odnosu plaćaju za osiguranje?**

Mesečno se odbija 5,05 % od bruto plate.

### **Da li su i članovi porodice osigurani ili oni moraju sami da se osiguraju?**

Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI) predstavljaju lično osiguranje. Članovi porodice su osigurani samo onda kada i oni sami ispunjavaju uslove, to znači ako u Švajcarskoj imaju prijavljen boravak ili su u radnom odnosu.

### **Gde mogu da se dobiju dalje informacije?**

Dodatne informacije daju kompenzacione kase ili se mogu pronaći na internetu pod [www.ahv.ch](http://www.ahv.ch).



## Najvažnije o penzionom osiguranju rada (2. stub osiguranja)



### Šta znači ako je lice osigurano?

Pripadnost penzionom osiguranju rada nosi sa sobom prava i obaveze. Najvažnija obaveza je plaćanje novčanog doprinosa za osiguranje. Korisnik odnosno osiguraniik ima pravo na isplate na primer na starosnu penziju kao pensioner ili invalidsku penziju kao invalid. U slučaju smrti, porodica osiguranika ili naslednici, ukoliko ispunjavaju uslove, imaju pravo na isplatu porodične penzije.



### Ko je osiguran?

Osigurane su sve osobe koje uplaćuju priloge za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV - AVS/AI ➔ poglavlje 2) i koje godišnje, kod jednog jedinog poslodavca, zarađuju najmanje šfr. 19'350.– (stanje od: 1.1.2005 g.). Nisu osigurana lica koja imaju više radnih mesta, a ni na jednom ne dostignu minimalnu godišnju platu. Za obavezno osiguranje nije važno da li ukupne plate kod nekoliko poslodavaca iznose više od navedene minimalne sume. U tom slučaju moguće je samo dobrovoljno osiguranje.

Osiguranje započinje od dana kada se stupi u radni odnos, i to nakon navršениh 18 godina starosti.

### Kako se uplaćuje osiguranje?

Radnik plaća najviše 50%, a poslodavac najmanje 50% doprinosa. Osiguranikov deo se odbija direktno od plate i dostavlja zajedno s delom koji uplaćuje poslodavac na račun penzionog fonda.

Menjanje poslodavca znači da se menja račun penzionog fonda. Ušteđeni kapital se prebacuje s računa dosadašnjeg penzionog fonda na račun

novog penzionog fonda. Ukupni ušteđeni kapital mora uvek da leži na računu penzionog fonda aktuelnog poslodavca. Tim novcem korisnik ne može slobodno da raspolaže. Korisniku se isplaćuje ušteđevina samo pod određenim uslovima.

### **Koliko se plaća osiguranje?**

Svaki penzioni fond određuje visinu doprinosa po zakonu. Može da se dogodi da doprinosi kod različitih osiguravajućih društava nisu jednaki. Visina doprinosa takođe zavisi od starosnog doba osiguranika.

### **Da li su i članovi porodice osigurani ili oni moraju sami da se osiguraju?**

Drugi stub osiguranja je lično osiguranje. Članovi porodice su obavezno osigurani samo ukoliko sami rade, ili ukoliko zarađuju godišnje najmanje šfr. 19'350.– (stanje od 1.1.2005 g.).

### **Gde mogu da se dobiju dalje informacije?**

Dodatne informacije se mogu dobiti kod penzionog fonda. Poslodavac ima adresu.

## **Šta se dešava kod promene radnog mesta?**



4

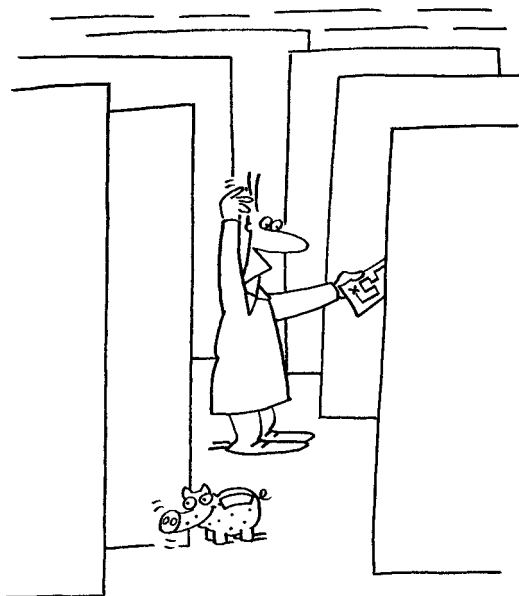
## Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI):

Osiguranička kartica se lično predaje novom poslodavcu.

### Kod penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja):

Radnik je dužan da penzionom fondu dosadašnjeg poslodavca da adresu novog penzionog fonda. Adresa se dobija kod novog poslodavca. Na taj način se uštedeni kapital pri napuštanju starog radnog mesta prebacuje na račun novog osiguranja.

## Šta rade lica koja žive u Švajcarskoj a koja nisu u radnom odnosu ili u starosnoj penziji?



## Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI):

Lice mora da se prijavi kod kantonalne **kompensacione kase** kantona u kojem živi. Adrese su na poslednjoj strani telefonskog imenika.

### Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja):

Uštedeni kapital se obično ne isplaćuje kada se prekida radni odnos. Mogućnosti isplate su sledeće:

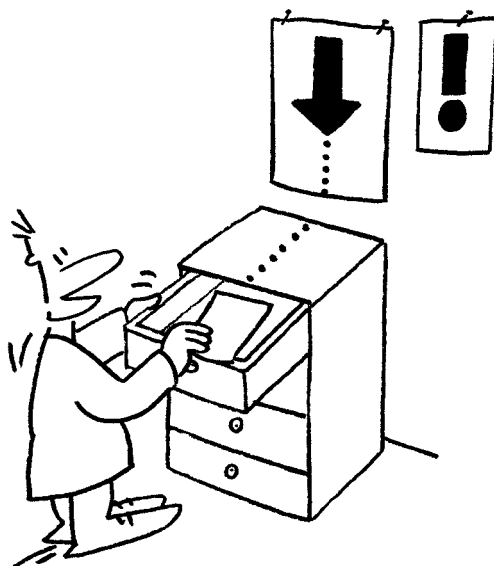
1. Uštedeni kapital može da se uplati na **poseban račun** kod jedne od **banaka** po izboru radnika.



2. Uštedeni kapital može da se uplati na **poseban račun kod jednog od osiguranja** po izboru radnika.
3. Ako je to zakonom predviđeno, ušteđevina može da se ostavi kod dosadašnjeg **penzionog fonda** ili da se prebaci na **poseban račun dotičnog penzionog fonda**.

Javite osiguranju koju od tih mogućnosti ste izabrali ili pitajte kod dosadašnjeg penzionog fonda.

## 6 Koja dokumenta i materijal moraju da se sačuvaju?



Dokumenta i materijal koji dobijete od socijalnih osiguranja trebalo bi da se sačuvaju!

Kad se zahteva **isplata** novčanih sredstava, socijalno osiguranje ima pravo da od osiguranog lica (podnosioca zahteva) traži dokazni materijal. Zbog toga bi trebalo da se sačuvaju sledeća dokumenta:

- **Osiguranička kartica:** To je siva karta koju **kompensaciona kasa** izdaje na početku osiguranja.
- **Izvod iz ličnog računa starosne, invalidske i porodične penzije:** Besplatan izvod iz ličnog računa može bilo kada pismenim putem da se zahteva od kompenzacione kase.

- **Obračun ličnog dohotka:** Platne obračune poslodavac izdaje radniku po pravilu svakog meseca. Oni pokazuju visinu plate i odbitaka i služe kao dokaz o radnom odnosu, njegovom trajanju i visini odbitaka. To koristi kada se od starosnog osiguranja nešto konkretno zahteva ili kada se traži povraćaj uplaćenih premija za starosno osiguranje (➔ poglavlje 7b) odnosno ako postoji nesporazum o visini uplaćenih premija. Sem toga, važno je pribeležiti adrese svih poslodavaca kao i odgovornih lica u preduzeću (Vaših šefova).
- Istu svrhu imaju **godišnje platne liste**. To su dokumenti koje poslodavac izdaje za poreski biro. One se izdaju jednom godišnje i sadrže sumu lične zarade i godišnje odbitke.
- **Osiguranička kartica osiguranja (2. stub osiguranja):** Ona sadrži visinu isplate kad radnik ode u penziju, ili postane invalid ili u slučaju smrti. Ona pokazuje takođe i visinu sume ušteđenog kapitala na koju radnik ima pravo pri napuštanju osiguranja i zakonsku uredbu o dotičnoj premiji osiguranja. U svako doba se kod penzionog fonda može zahtevati osiguranička kartica.
- **Pravilnik o penzionom fondu:** Svaki penzioni fond ima sopstvena pravila. Ona obuhvataju sva opšta prava i obaveze svih lica koja su osigurana u dotičnom osiguranju.

# B

## Šta se radi pre definitivnog napuštanja Švajcarske i koja prava ima osiguranik?

Odlazak u neku drugu zemlju mora da bude dobro pripremljen. Kako bi bez problema dobili **isplatu sredstava**, morate da obratite pažnju i primenite tačan postupak. Za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV - AVS/AI) kao i za isplatu **penzionog osiguranja rada** (2. stub osiguranja) važe različita zakonska pravila. Zbog toga je i postupak drugačiji.

Lica koja nekontrolisano napuštaju Švajcarsku, odnosno odlaze u neku drugu zemlju bez odjave boravka, mogu kasnije teško da dokažu kada su tačno napustila Švajcarsku. Zbog toga može da bude poteškoća s osiguranjem kada se zahteva isplata.

# 7

### Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI)



Preporučuje se da pre odlaska iz Švajcarske prekontrolišete **lični račun** starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja, odnosno uplate poslodavaca kod kojih ste radili. Zahtevajte pismenim putem besplatan izvod iz individualnog računa kod **kompensacione kase**. Priložite fotokopiju **osiguraničke kartice**<sup>3</sup>.



Postoji razlika s obzirom na činjenicu da li Vaša zemlja sa Švajcarskom ima **Ugovor o socijalnom osiguranju** ili ne. Za priznate izbeglice i lica bez državljanstva važe posebna pravila.

<sup>3</sup> Uporedi formular s uputama broj 1.01 «Izvod sa ličnog računa» (Auszug aus dem Individuellen Konto IK - Extrait du compte individuel CI) Informativnog biroa AHV/IV – AVS/AI, koji možete da dobijete kod kompensacione kase, Ministarstva za socijalno osiguranje ili na Internetu pod [www.ahv.ch](http://www.ahv.ch).

## Kada je Ugovor o socijalnom osiguranju sklopljen:

Švajcarska je sa sledećim državama sklopila Ugovor o socijalnom osiguranju<sup>4</sup>:

Amerika (SAD)	Hrvatska	Kipar	Slovačka
Češka	Izrael	Mađarska	Slovenija
Čile	Jugoslavija <sup>5</sup>	Makedonija	Turska
Filipini	Kanada/Quebec	San Marino	

Za državljane jedne od gore navedenih zemalja koji za stalno napuštanju Švajcarsku važe odgovarajući ugovori o socijalnom osiguranju. Oni se isto tako primenjuju i u slučaju ako je lice u Švajcarskoj priznato kao izbeglica, ili lice bez državljanstva, i ako se lice seli u jednu od država gde je kao takvo takođe priznato.

Ugovori o socijalnom osiguranju imaju za cilj da se penzije iz starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja (AHV/IV - AVS/AI) isplaćuju i u inostranstvu<sup>6</sup>. Zbog toga pri odlasku iz Švajcarske nije moguće vratiti uplaćeni novac u fond za starosni kapital (→ poglavlje 7b) (za čileanske državljane važe posebna pravila). Daljnje informacije o svakom socijalnom osiguranju mogu da se dobiju kod Savezne uprave za socijalno osiguranje.

Od **kompenzacione kase** može da se zahteva obračun buduće penzije. U nekim slučajevima se za ovu uslugu plaća manji novčani iznos.

Ako lice u Švajcarskoj već prima starosnu ili invalidsku penziju, onda je moguća isplata te penzije i u inostranstvu<sup>7</sup>. Međutim, dodatne penzije (Ergänzungsleistungen – prestations complémentaires) se ne isplaćuju u inostranstvu.

Javite Švajcarskoj kompenzacionoj kasi u Ženevi Vašu adresu u inostranstvu!

<sup>4</sup> Ugovori o socijalnom osiguranju postoje i s EU i EFTA državama (Ugovori o slobodnom izboru mesta stanovanja). Uporedi uz to napomenu pod brojem 1.

<sup>5</sup> Za Bosnu i Hercegovinu kao i za Srbiju i Crnu Goru. Za ostale države bivše SFR Jugoslavije postoje posebni ugovori.

<sup>6</sup> U zavisnosti od ugovora, postoje ograničenja.

<sup>7</sup> U zavisnosti od ugovora postoje ograničenja.





## 7b

### Kada ugovor o socijalnom osiguranju nije sklopljen:

Ako ugovor sa stranom državom nije potpisan, starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV - AVS/AI) se ne isplaćuju stranim državljanima koji žive u inostranstvu. Ali oni mogu da podnesu zahtev za povraćaj uplaćenog novca kod Starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja<sup>8</sup>.

#### **Povraćaj uplaćenog novca je moguć samo u sledećim slučajevima:**

- ako ste najmanje jednu celu godinu uplaćivali doprinose za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju.
- ako ste Švajcarsku definitivno napustili. Vaš bračni drug i deca ispod 25 godina moraju takođe da napuste Švajcarsku<sup>9</sup>.
- ako ne primete švajcarsku staračku ili invalidsku penziju.

Izuzetak: Ako ste primali penziju od kompenzacione kase (AHV - AVS ili IV-AI), a pri napuštanju Švajcarske gubite pravo na tu vrstu isplate, možete da zahtevate povraćaj uplaćenih doprinosa. Dosadašnja svota isplaćena na račun penzije biće uračunata, tako da će celokupna suma na koju imate pravo biti umanjena.

<sup>8</sup> Prilozi za starosnu penziju iznose 8,4 % od bruto plate (zajednički prilozi od zaposlenog i poslodavca).

<sup>9</sup> Izuzetak: punoletna deca koja su završila školovanje mogu da ostanu u Švajcarskoj.

## Upozorenje:

- Korisnik kome su isplaćeni odnosno vraćeni celokupni doprinosi, gubi pravo na sve zahteve za dalje isplate od strane kompenzacione kase. Od toga dana prestaje obaveza švajcarskog starosnog i invalidskog osiguranja (AHV/IV - AVS/AI).
- Vraćaju se samo oni doprinosi koji su na račun AHV - AVS (bez IV) uplatili radnik i poslodavac. To znači da se isplaćuje samo jedan deo doprinosa i to bez kamata. Doprinosi koje je uplatila Služba za socijalnu pomoć se ne računaju i neće biti isplaćeni.
- Doprinosi za invalidsko osiguranje (IV - AI) se ne računaju i neće biti isplaćeni.
- Ako povrat AHV - AVS doprinosa prelazi zakonom određenu sumu<sup>10</sup>, onda će celokupna suma na koju imate pravo biti umanjena.
- U slučaju smrti osiguranog bračnog druga preživeli bračni drug i deca mogu da podnesu zahtev za povraćaj uplaćenog novca<sup>11</sup>, ako ispunjavaju uslove za isplatu porodične penzije.

## Kako se podnosi zahtev za isplatu doprinosa za starosnu penziju?

Zahtev se podnosi kod kompenzacione kase ili kod Švajcarske kompenzacione kase. Za to mora da se ispuni sledeći formular «Zahtev za povratak doprinosa za starosnu penziju» (Antrag auf Rückvergütung von AHV-Beiträgen – Demande de remboursement des cotisations AVS). Formular može da se dobije kod svih kompenzacionih kasa. Zahtevu se prilažu sledeća dokumenta:

- osiguranička kartica,
- potvrda o napuštanju Švajcarske,
- važeće uverenje o državljanstvu ili kopija važećeg pasoša i pasoša bračnog druga,
- u slučaju razvoda, sudska odluka o razvodu braka s datumom stupanja na snagu te odluke,
- dokaz o statusu za priznate izbeglice i osobe bez državljanstva,
- podaci o mestu stanovanja u inostranstvu, odnosno boravišna potvrda. Potvrda mora takođe da sadrži i imena bračnog druga i dece ispod 25 godina.

## Upozorenje:

- kod bračnih parova, svako lice mora za sebe da podnese «Zahtev za povratak doprinosa za starosnu penziju»;
- po pravilu je isplata novca od penzionog osiguranja moguća samo u inostranstvu;
- isplata može da potraje nekoliko meseci;
- isplata može da se obavi samo na lični račun ili na ruke.

<sup>10</sup> Takozvana suma koju možete očekivati da ćete dobiti kada odete u penziju: odgovara kapitaliziranoj unapred izračunatoj penziji.

<sup>11</sup> Lica 18 do 25 godina starosti ako pohađaju školu.





Radnik koji Švajcarsku definitivno napušta:

- može da zahteva **isplatu** uštedenog kapitala ili
- može da zadrži uštedeni kapital. (O tim mogućnostima vidi ➔ poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»). Kada odete u **penziju**, ili ako postanete **invalid**, možete da zahtevate **isplatu** novčanih sredstava na primer u obliku penzije. U slučaju smrti, naslednici mogu pod određenim uslovima da dobiju **porodičnu** penziju.

Međudržavni ugovori o socijalnim osiguranjima ne igraju pri **penzionom osiguranju rada**<sup>12</sup> nikakvu ulogu.

Isplata penzija i druge vrste isplata za inostranstvo se obavljaju na osnovu zakonskih pravila dotičnog **penzionog fonda**, na primer penzione kase.

### Kako se pri napuštanju Švajcarske zahteva isplata uštedenog ličnog kapitala iz 2. stuba osiguranja?



Morate sami da kontaktirate **penzioni fond** poslednjeg poslodavca, na primer penzionu kasu.

<sup>12</sup> Ugovor o slobodnom izboru mesta stanovanja građana, koji je potpisan između EU i EFTA- država uključuje takođe i 2. stub osiguranja.

Zahtev se podnosi kod penzionog fonda poslednjeg poslodavca. To može da se obavi pre napuštanja Švajcarske. Formular se dobija kod poslodavca. Zahtevu se prilažu potrebne potvrde, a naročito:

- dokumenta koja dokazuju nameru da Švajcarsku definitivno napuštate ili ste je upravo napustili (na primer odjavu iz opštine).
- bračni drug mora da potpiše pristanak o podizanju uštedenog kapitala.

Kada se isplati **uštedeći kapital** prilikom napuštanja Švajcarske, gubi se pravo zahtevanja daljih isplata iz **penzionog osiguranja rada**. Vi više nemate pravo na dobijanje penzije.

Isplata se najčešće obavlja posle napuštanja Švajcarske.

## Kako se nakon napuštanja Švajcarske zahteva isplata ličnog uštedenog kapitala iz 2. stuba osiguranja?

Morate sami da kontaktirate **penzioni fond** poslednjeg poslodavca, na primer penzionu kasu.

U slučaju da se nije izvršila isplata **uštedevinog kapitala** u gotovini prilikom napuštanja Švajcarske (➔ poglavlje 8a), ostao je u 2. stubu osiguranja sačuvan novac za **penzionu zaštitu**. Potrebno je da se obavesti penzioni fond o obliku isplate toga osiguranja. Postoje tri mogućnosti (➔ poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»).

Dosadašnji penzioni fond može da Vas obavesti o tome.

Svaka promena adrese, čak i ona u inostranstvu, mora da se prijavi banci ili osiguranju gde se nalazi uštedeni kapital.

## Šta se događa s uštedenim kapitalom koji radnik nije podigao prilikom napuštanja Švajcarske?

**Penzioni fond** poslednjeg poslodavca će najkasnije u roku od dve godine da prebaci sumu **uštedenog kapitala** na račun sabirne **Centralnog fonda za penziono osiguranje**. U tom slučaju zahtev za isplatu se podnosi kod dotične sabirne institucije penzionog osiguranja.

Centralni biro 2. stuba osiguranja može na zahtev da proveri da li novac leži na računu sabirne institucije za penziono osiguranje ili penzionog fonda.

8b



8c



Proverite da li su pri ranijim promenama radnog mesta sva sredstva iz fonda uštedene gotovine koja se isplaćuje pri napuštanju poslodavca, prebačena na penzioni fond novog poslodavca. Ako niste sigurni da je to učinjeno, podnesite zahtev centralnom birou 2. stuba osiguranja.

## 9

### Primanje penzije iz osiguranja za invalide



Ako ste doživeli nesreću na radu koja je osigurana u okviru obaveznog osiguranja, obratite se socijalnim osiguranju poslodavca.

Švajcarske invalidske penzije se isplaćuju i u inostranstvu.

## 10

### Obračun sigurnosnog računa (SiRück / compte sûretés)

Ovo važi **samo za osobe koje su podnele zahtev za azil i privremeno prihvaćene**<sup>13</sup>:

Poslodavac odbija 10% od ukupne plate i uplaćuje na račun za povratnike (SiRück-Konto – compte sûretés).

Pri napuštanju Švajcarske povratnik dobija izveštaj o stanju računa za povratnike. Ako proverom ustanovite da svote nisu korektno uplaćene, obratite se Saveznom uredu za migracije.

Ako nakon obračuna na kontu ostane nešto novca, njegova isplata će da se obavi najranije 6 meseci posle definitivnog napuštanja Švajcarske.



Pre napuštanja Švajcarske javite Saveznom uredu za migracije adresu u inostranstvu ili adresu opunomoćene osobe u Švajcarskoj. U slučaju pozitivnog salda Savezni ured za migraciju treba dati podatke o računu na koji će da se obavi uplata ostatka tog novca.

<sup>13</sup> Dalje informacije o tome možete da nađete u «Brošura o dužnosti vođenja sigurnosnog računa za podnosiocje zahteva za azil, za privremeno prihvaćena lica i za lica kojima je potrebna zaštita» (Merkblatt über die Sicherheitsleistungs- und Rückerstattungspflicht von Asylsuchenden, vorläufig Aufgenommenen sowie schutzbedürftigen Personen – Aide-mémoire relatif à l'obligation pour les requérants d'asile, les étrangers admis à titre provisoire et les personnes à protéger de fournir des sûretés et de rembourser les frais), koji možete da dobijete kod Saveznog ureda za migracije.

# Prava lica koja više ne stanuju u Švajcarskoj

11

## Prava u odnosu na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV - AVS/AI)

Zahtev za Povraćaj uplaćenih doprinosa iz starosnog osiguranja, može da se podnese pre ili nakon napuštanja Švajcarske, dakle i iz inostranstva (➔ poglavlje 7b). Pripazite:

- Povratak doprinosa iz starosnog osiguranja je moguć samo onda ako s Vašom zemljom nije sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju (ne važi za Čile).
- Netraženo pravo se gubi nakon 5 godina od momenta sticanja prava. Nakon isteka tog roka, više ne može da se zahteva povraćaj doprinosa iz starosnog osiguranja.

Ako s državom u kojoj boravite kao priznati izbeglica ili lice bez državljanstva postoji potpisan međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju<sup>14</sup> (➔ popis država, poglavlje 7a), onda:

- imate pravo na delimičnu ili potpunu starosnu penziju od strane švajcarskog starosnog osiguranja kada dostignete starosnu dob;
- imate po švajcarskim propisima pravo na delimičnu ili potpunu invalidsku penziju u slučaju invalidnosti. Invalidska penzija se isplaćuje u inostranstvu ako je invalidnost 50 % ili više;
- u slučaju smrti, članovi porodice, ako ispunjavaju uslove, imaju pravo na porodičnu penziju.

**Uopšte važi:** Osiguranik koji je bio kratko vreme osiguran kod starosnog i invalidskog osiguranja (AHV/IV - AVS/AI) može umesto penzije da dobije jednokratnu isplatu (otpremninu) koja odgovara vrednosti penzije. Članovi porodice, ako ispunjavaju uslove, imaju pravo na istu isplatu.

### Šta je potrebno učiniti za jednokratnu isplatu penzije (samo u slučaju potpisanih međudržavnih ugovora o socijalnom osiguranju)?

Morate sami da podnesete zahtev za penziju. Fond starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV - AVS/AI) neće sam od sebe pokrenuti Vaš slučaj. Zahtev važi samo za Vas lično. Za lica u braku bračni drug mora da podnese zahtev za isplatu jednokratne penzije.

<sup>14</sup> Informacije o svakom ugovoru možete da dobijete kod Savezne prave za socijalno osiguranje.



### Starosna penzija (AHV - AVS):

- ako živite u svojoj zemlji morate da podnesete zahtev kod zaduženog Zavoda za socijalno osiguranje u svom prebivalištu (mestu gde ste prijavljeni)<sup>15</sup>;
- ako živite u nekoj drugoj državi, morate da podnesete zahtev direktno kod Švajcarske kompenzacione kase u Ženevi.

### Invalidska penzija (IV - AI):

- ako živite u Vašoj zemlji zahtev morate da podnesete kod zaduženog Zavoda za socijalno osiguranje u prebivalištu;
- ako živite u nekoj drugoj državi, morate da podnesete zahtev direktno kod Invalidskog osiguranja za osiguranike u inostranstvu u Ženevi.

Starosnu i invalidsku penziju (AHV/IV - AVS/AI) ili jednokratnu isplatu penzije je moguće obaviti samo na lični račun.

## 12

### Zahtevi iz Penzionog osiguranje rada (2. stub osiguranja)



Ako stranac pri napuštanju Švajcarske ne zahteva isplatu ušteđenog kapitala iz 2. stuba osiguranja, to može u svako doba da se uradi iz inostranstva (➔ poglavlje 8a).

Ako napustite penziona zaštita (tri mogućnosti ➔ poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»), dobićete po zakonu Vašeg penzionog fonda, na primer od penzione kase, ili ugovorom s jednom bankom ili osiguranjem, deo penzije ili čitavu penziju ili isplatu kapitala, i to:

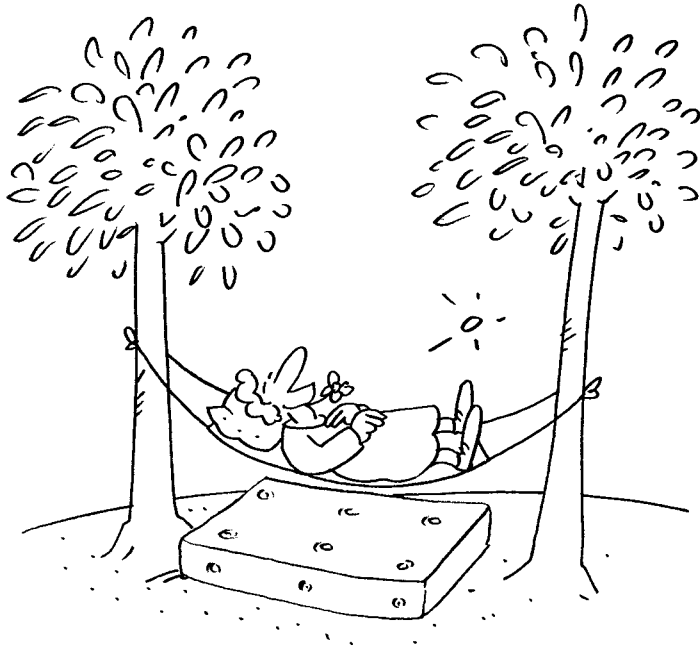
- kada dostignete starosnu dob za penziju;
- u slučaju invalidnosti po važećim švajcarskim pravilima;
- u slučaju smrti članovi Vaša porodica, ako ispunjavaju uslove.

### Šta mora da se uradi za isplatu penzije?

Morate lično da podnesete zahtev za penziju. Penzioni fond, osiguravajuće društvo ili banka neće sami od sebe postati aktivni.

Kod penzionog fonda, privatnog osiguranja ili banke, morate da podnesete zahtev za isplatu penzije.

<sup>15</sup> Adresu možete da dobijete kod Savezne prave za socijalno osiguranje.



# Mogući zahtevi napuštanja



## od Starosnog i invalidsjog osiguranja AHV/IV - AVS/AI

postoji potpisan ugovor o socijalnom osiguranju s državom iz koje dolazite (→ poglavlje 7a i 11)

nije potpisan ugovor o socijalnom osiguranju s državom iz koje dolazite (→ poglavlje 7b)

povrat novca je nemoguć

povrat uplaćenih priloga iz starosnog osiguranja AHV - AVS

penzija ili jednokratna isplata kapitala

nema osiguraničke zaštite:  
nema isplate

prava prilikom napuštanja švajcarske

prava prilikom odlaska u penziju, u slučaju invalidnosti i smrti

**prilikom i nakon  
Švajcarske**



**od drugog stuba osiguranja**

nema potrebe za osiguranjem drugog stuba  
(↳ poglavlje 8a)

postoji potreba za osiguranjem drugog stuba  
(↳ poglavlje 8b i 12)

**isplata u gotovini**

isplata posle napuštanja nemoguća

**nema osiguraničke zaštite:  
nema isplate**

**penzija ili jednokratna isplata kapitala**

## Važne adrese

- **Kompenzacione kase (Ausgleichskassen – Caisses de compensation):**  
Adrese kompenzacionih kasa se nalaze na poslednjoj strani telefonskog imenika ili na Internetu pod [www.ahv.ch](http://www.ahv.ch).
- **Švajcarska kompenzaciona kasa:**  
Schweizerische Ausgleichskasse (SAK)  
– Caisse suisse de compensation (CSC)  
Postfach 3100, 1211 Genf 2  
tel. (+41) 022 795 91 11  
fax (+41) 022 797 15 01  
e-Mail: [postmaster@zas.admin.ch](mailto:postmaster@zas.admin.ch)
- **Biro za invalidsko osiguranje osiguranika u inostranstvu:**  
IV-Stelle für Versicherte im Ausland – Office AI pour les assurés résidant à l'étranger  
Postfach 3100, 1211 Genf 2  
tel. (+41) 022 795 91 11  
fax (+41) 022 797 15 01  
e-Mail: [postmaster@zas.admin.ch](mailto:postmaster@zas.admin.ch)
- **Centralni biro 2. stuba osiguranja**  
Zentralstelle 2. Säule – Office central du 2<sup>me</sup> pilier  
Postfach 5032, 3001 Bern  
tel. (+41) 031 320 61 75  
fax (+41) 031 320 68 43  
e-Mail: [sfbvg@be.aey.ch](mailto:sfbvg@be.aey.ch)
- **Savezna uprava za socijalno osiguranje:**  
Bundesamt für Sozialversicherung (BSV) – Office fédéral des assurances sociales (OFAS)  
Effingerstrasse 20, 3003 Bern  
tel. (+41) 031 322 90 11  
fax (+41) 031 322 78 80  
e-Mail: [info@bsv.admin.ch](mailto:info@bsv.admin.ch)  
internet: [www.bsv.admin.ch](http://www.bsv.admin.ch)
- **Centralni fond za penziono osiguranje:**  
Stiftung Auffangeinrichtung BVG – Fondation Institution suppl tive LPP  
Administration Freizügigkeitskonten  
Postfach 2831, 8022 Zürich  
tel. 01 284 55 15  
fax 01 284 53 55  
e-Mail: [administration.fzk@aeis.ch](mailto:administration.fzk@aeis.ch)  
internet: [www.aeis.ch](http://www.aeis.ch)
- **Za pitanja koja možete postaviti organizaciji (sigurnosnog računa: SiRück – compte sûretés):**  
Savezni ured za migracije  
Bundesamt für Migration (BFM) – Office fédéral des migrations (ODM)  
OSP AG  
Quellenweg 6  
3003 Bern-Wabern  
tel. (+41) 031 323 36 39  
fax (+41) 031 323 36 36
- **Savetovališta koja se bave pitanjima povratka:**  
Rückkehrberatungsstellen (RKB) – Services-conseils en vue du retour (CVR)  
Adrese možete da dobijete kod Policije za strance (Fremdenpolizei – Service de la police) ili u Službi za migraciju dotičnog kantona.

**Internet: Internet strana Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV - AVS/AI) s raznim adresama, formularima s uputstvima i formularima za podnošenje zahteva, pod [www.ahv.ch](http://www.ahv.ch).**

# Rečnik

**AHV/IV – AVS/AI** (Alters- und Hinterlassenenversicherung/  
Invalidenversicherung – Assurance-Vieillesse et Survivants/  
Assurance-Invalidité), Starosno i porodično osiguranje/Invalidsko  
osiguranje: To je osnovno državno osiguranje za penzije i ostala  
Švajcarska socijalna osiguranja (1. stub osiguranja).

**Centralni fond za penziono osiguranje** (Stiftung Auffangeinrich-  
tung – Fondation institution supplétive): Centralni fond za penzi-  
ono osiguranje je specijalna kasa za čuvanje ušteđevine iz penzio-  
nog fonda. Ukoliko radnik ne odluči drukčije, ušteđevina s računa  
bivšeg poslodavca se najkasnije dve godine nakon prestanka rad-  
nog odnosa prebacuje se na račun Centralnog fonda. Penziona  
zaštita ostaje na taj način sačuvana.

**Invalidnost** (Invalidität – Invalidité): Invalidnost je trajna nesposobnost  
za rad kao posledica nesrećnog slučaja ili bolesti.

**Isplate** (Leistungen – Prestations): Novac koji osiguranje isplaćuje osi-  
gurniku. Ako su isplate redovne, onda se govori o penzijama. Ako  
se čitav ušteđeni kapital isplati odjednom (na primer povraćaj  
uplaćenih priloga od Penzionog osiguranja) gubi se pravo na pen-  
ziju odnosno na zahteve kod tog osiguranja.

**Kompensacione kase** (Ausgleichskassen – Caisses de compensation):  
Kompensacione kase vode brigu o starosnim i invalidskim penzi-  
jama. Oni primaju uplate priloga za penzije, obračunavaju i  
isplaćuju penzije. Svaki kanton ima jednu kompensacionu kasu.  
Osim toga, postoje Kase različitih zanatskih udruženja. Na  
osiguraničkoj kartici se nalaze brojevi kompensacione kase koje  
vode brigu o individualnom računu. Adrese su na poslednjoj  
strani telefonskog imenika.

**Lični račun** (Individuelles Konto IK – Compte individuel CI): Lični račun  
ili račun koji kompensacione kase vode za svakog osigurani-  
ka. Za radnike koji su radili kod više poslodavaca vode se takvi računi kod  
nekoliko kompensacionih kasa.

**Osiguranička kartica** (AHV-Versicherungsausweis – Certificat  
d'assurance AVS): Siva osiguranička kartica koju kompensaciona  
kasa izdaje svim licima osiguranim kod AHV/IV – AVS/AI.

**Penziona zaštita** (u 2. stubu osiguranja) (Vorsorgeschutz – Protection en mati re de prévoyance professionnelle): Lice koje ispunjava uslove je osigurano i ima pravo na isplatu penzije od strane penzionog fonda. Da bi se očuvalo dobro penziono pokriće uplaćeni kapital se isplaćuje samo pod određenim uslovima (na primer prilikom definitivnog napuštanja Švajcarske).

**Penzioni fondovi** (na primer penzione kase) (Vorsorgeeinrichtung, zum Beispiel Pensionskassen – Institution de prévoyance, par exemple caisse de pensions): Penzioni fondovi su kase, osiguranja ili banke koji isplaćuju penzije na osnovu određene visine godišnje zarade za vreme radnog veka. Celokupni ušteđeni kapital jednog osiguranika kod Penzionog osiguranja rada, mora uvek da bude na računu samo jedne od ovih institucija.

**Penziono osiguranje rada** (2. stub osiguranja) (Berufliche Vorsorge – Prévoyance professionnelle): Penziono osiguranje rada je slično osnovnom Starosnom, invalidskom i porodičnom osiguranju (AHV/IV – AVS/AI). Penziono osiguranje rada dopunjuje osnovno osiguranje za sve radnike koji kod istog poslodavca primaju više od šfr. 19'350.- godišnje (stanje od 1.1.2005 g.).

**Porodična / Naslednici** (Hinterlassene – Survivants): Naslednici, odnosno članovi porodice preminulog osiguranika (bračni drug, deca mlađa od 18 ili 25 godina) koji pod određenim uslovima stiču pravo na isplatu novca (izdržavanje).

**Povraćaj uplaćenin doprinosa iz starosnog osiguranja** (Rückvergütung der einbezahlten AHV-Beiträge – Remboursement des cotisations AVS payées): Mogućnost isplate čitavog ušteđenog kapitala stranom radniku koji definitivno napušta Švajcarsku ali samo ako između Švajcarske i dotične zemlje nije sklopljen međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju.

**Poseban račun kod jedne banke** (Freizügigkeitskonto – Compte de libre passage): Poseban račun u banci za osiguraničku ušteđevinu. Na taj račun je moguće uplatiti ušteđevinu po osnovu osiguranja u slučaju prestanka radnog odnosa pre nego što je ostvareno zakonsko pravo na starosnu penziju.

**Poseban račun kod jednog od osiguranja** (Freizügigkeitspolice – Police de libre passage): Polisa osiguranja za ušteđevinu po osnovu osiguranja koja pokazuje račun na koji je uplaćena ta ušteđevina u slučaju prestanka radnog odnosa pre nego što se ostvarilo zakonsko pravo na starosnu penziju.

**Starosna dob** (Rentenalter – Age de la retraite): Starosna granica za penziju, koja je za žene 64 godine, a za muškarce 65 godina (stanje od 1.1.2005.). Starosna granica može da bude nešto niža kod Penzionog osiguranje rada, zavisno od pravilnika osiguranja.

**Sticanje prava** (Versicherungsfall – Cas d'assurance): Osigurani slučaj nastupa prilikom sticanja zakonskog prava za odlazak u starosnu ili invalidsku penziju ili, u slučaju smrti osiguranog lica, kada naslednici steknu pravo na isplatu od strane osiguranja.

**Švajcarska kompenzaciona kasa** (Schweizerische Ausgleichskasse SAK – Caisse suisse de compensation CSC): Ona ima istu ulogu kao i kompenzacione kase i brine se o svim licima koja žive u inostranstvu i koja su bila osigurana kod AHV/IV - AVS/AI.

**Ugovor o socijalnom osiguranju** (Sozialversicherungsabkommen – Convention de sécurité sociale): Međudržavni ugovori koji koordiniraju prava i obaveze vezana za socijalno osiguranje svih njihovih državljana.

**Uštedeni kapital** (Austrittsleistung – Prestation de sortie): Starosna ušteđevina je blokiran kapital koji se sakupio kod penzionog fonda do dana prestanka radnog odnosa. Kod promene radnog mesta ušteđevina se prebacuje na račun penzionog fonda novog poslodavca. Gotovinska isplata tog novca je moguća samo u posebnim slučajevima, na primer kod definitivnog napuštanja Švajcarske.

Albanisch, albanais, albanese  
Arabisch, arabe, arabo  
Deutsch, allemand, tedesco  
Englisch, anglais, inglese  
Französisch, français, francese  
Italienisch, italien, italiano  
Portugiesisch, portugais, portoghese  
Russisch, russe, russo  
► **Serbisch, serbe, serbo**  
Spanisch, espanol, spagnolo  
Tamilisch, tamoul, tamil  
Türkisch, turc, turco



SCHWEIZERISCHE EIDGENOSSENSCHAFT  
CONFÉDÉRATION SUISSE  
CONFEDERAZIONE SVIZZERA  
CONFEDERAZIUN SVIZRA

Eidgenössisches Justiz- und Polizeidepartement EJPD  
Bundesamt für Migration BFM



Bundesamt für Sozialversicherung  
Office fédéral des assurances sociales  
Ufficio federale delle assicurazioni sociali  
Uffizi federal da las assicuranzas socialas



EIDGENÖSSISCHE AUSLÄNDERKOMMISSION  
COMMISSION FÉDÉRALE DES ÉTRANGERS  
COMMISSIONE FEDERALE DEGLI STRANIERI  
SWISS FEDERAL COMMISSION FOR FOREIGNERS

## Impressum

Ausgabe 2005

**Herausgeber:** Bundesamt für Migration (BFM), in Zusammenarbeit mit dem Bundesamt für Sozialversicherung (BSV); der Eidgenössischen Ausländerkommission (EKA) • **Redaktion:** Alessandra Prinz (BSV), Luzia Barreno (BFM), Magdalena Mühlethaler (BFM) • **Gestaltung:** typisch – atelier für mediengestaltung, bern • **Illustrationen:** www.pfuschi-cartoon.ch (© by Pfuschi-Cartoon) • **Kontakt:** Bundesamt für Migration, Quellenweg 6, 3003 Bern-Wabern, Tel. 031 325 11 11, Fax. 031 325 93 79, info@bfm.admin.ch • Bundesamt für Sozialversicherungen, Effingerstrasse 20, 3003 Bern, Tel. 031 322 90 11, Fax 031 322 78 80, sekretariat.a\_und\_h@bsv.admin.ch • **Vertrieb:** BBL, Vertrieb Publikationen, CH-3003 Bern, www.bbl.admin.ch/bundespublikationen, Art.-Nr. 415.020.ser